

KASBIY STANDART

Yengil sanoat buyumlari dizayni

Reyestr raqami:

QR kod

I. Umumiy ma'lumotlar

1. Kasbiy standartning qo'llanilish sohasi: Kasbiy standartning qo'llanilish sohasi: Ushbu kasbiy standart yengil sanoat sohasida, xususan, tikuvchilik korxonalari, tikuvchilik sexlari, moda uylari, individual buyurtmalar asosida xizmat ko'rsatuvchi tikuv ustaxonalari, kasb-hunar ta'lim muassasalari va boshqa tegishli tashkilotlarda "Tikuvchi" kasbida ishlovchi xodimlar faoliyatini baholash, mehnat vazifalarini standartlashtirish, ta'lim mazmunini shakllantirish, malaka darajalarini aniqlash va sertifikatlash maqsadlarida qo'llaniladi.

2. Ushbu Kasbiy standartda quyidagi asosiy tushunchalar va atamalar qo'llaniladi:

akkreditatsiya – malakani baholash markazlarining muayyan faoliyat sohasida kasbiy malakalarni mustaqil baholash faoliyati bilan shug'ullanish huquqining vakolatli organ tomonidan rasmiy tasdiqlash jarayoni;

bilim – kasbiy faoliyat doirasidagi vazifalarni bajarish uchun zarur bo'ladigan o'rganilgan va o'zlashtirilgan ma'lumotlar;

informal ta'lim – aniq maqsadli yoki rejali, lekin institutsionallashtirilmagan (oiladagi, ish joyidagi va kundalik hayotdagi o'quv faoliyatini o'z ichiga oladigan) ta'lim;

kasb – maxsus ko'nikma va bilimlarni talab qiladigan muayyan vazifalar va funksiyalarni bajarish bilan bog'liq bo'lgan ma'lum bir faoliyat turi;

kompetensiya – egallangan bilim, ko'nikma va malakalarni o'quv yoki kasbiy faoliyat sohasida qo'llay olish qobiliyati;

ko'nikma – o'quv yoki kasbiy faoliyatda topshiriqlarni bajarish va muammolarni hal qilish qobiliyati;

malaka – shaxsni kasbiy faoliyatning muayyan turini bajarishga tayyorgarligini ifodalaydigan ma'lumot to'g'risidagi tegishli hujjat bilan tasdiqlanadigan bilimi, qobiliyati, mahorati va ko'nikmalari darajasi.

Modelyer-konstruktor – kiyim modelini texnik va vizual jihatdan yaratadigan mutaxassis.

Dizayner – mahsulotga estetik, funksional va innovatsion yondashuv asosida konsepsiya beruvchi mutaxassis.

Raklist – materiallar va qoliplarni optimal joylashtirish orqali iqtisodiy samaradorlikni ta'minlovchi mutaxassis

Rakirovka – material ustida qoliplarni joylashtirish sxemasi.
Konstruksiyalash – mahsulot detallarini texnik chizma asosida ishlab chiqish.

Moodboard – loyihaning vizual kayfiyatini ifodalovchi kompozitsion doska.

3. Kasbiy standartni ishlab chiqishga asos bo'lgan normativ-huquqiy hujjatlar:

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yil 30-sentyabrdagi "O'zbekiston Respublikasi milliy malaka tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-345-son qarori;

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yil 16-oktyabrdagi "Kasbiy ta'limda malakali kadrlar tayyorlash tizimini yanada takomillashtirish va xalqaro ta'lim dasturlarini joriy qilish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-158-son Farmoni;

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2016-yil 24-avgust 275-son "Iqtisodiy faoliyat turlarini tasniflashning xalqaro tizimiga o'tish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Qarori (IFUT-2);

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 369-son qarori (17.06.2025) "Kasbiy malakalarni rivojlantirish bo'yicha Respublika kengashi va tarmoq kengashlari to'g'risida"

4. Ushbu Kasbiy standartda quyidagi qisqartirishlar qo'llaniladi:

MMR – Milliy malaka ramkasi;

TMR – Tarmoq malaka ramkasi;

IFUT – O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiy faoliyat turlarining umumdavlat tasniflagichi;

MMK – Mashg'ulotlarning milliy klassifikatori;

TTMM – tarmoq tarif-malaka ma'lumotnomasi.

II. Kasbiy standartning pasporti

1.	Kasbiy standartning nomi:	Yengil sanoat buyumlari dizayni	
2.	Kasbiy faoliyatning asosiy maqsadi:	Yengil sanoat mahsulotlarini (kiyim-kechak, poyabzal, trikotaj, aksessuarlar va boshqalar) zamonaviy estetik talablar, ergonomika, bozor konyunkturasi va iste'molchilar ehtiyojlariga muvofiq ravishda ishlab chiqish, ularning shakli, konstruksiyasi va funksional xususiyatlarini takomillashtirish hamda raqobatbardosh dizayn yechimlarini yaratish.	
3.	IFUT bo'yicha seksiya, bo'lim, guruh, sinf va kichik sinf:	H seksiya: 13.1 To'qimachilik tolalarini tayyorlash va yigirish 13.10 To'qimachilik tolalarini tayyorlash va yigirish 13.10.9 Boshqa tolalarni tayyorlash va yigirish	
4.	Kasbiy standartning qisqacha mazmuni:	Yengil sanoat buyumlari dizayni (kiyim-kechak, aksessuarlar, to'qima va tikuv mahsulotlari) sohasidagi kasbiy standart mahsulotlarning dizayn g'oyasini ishlab chiqish, vizualizatsiya qilish, modellash, konstruksiyalash va tayyor mahsulotni ishlab chiqarish jarayonlarini qamrab oladi. Ushbu standartga ko'ra, mutaxassis mijoz talablari, bozor ehtiyojlari va zamonaviy moda tendensiyalarini inobatga olgan holda yuqori estetik va funksional talablarga javob beradigan mahsulotlarni yaratishi kerak. Yengil sanoat dizaynerlari dizayn g'oyasini shakllantirish, mahsulot eskizlari va texnik chizmalarini tayyorlash, materiallar va ishlash texnologiyalarini tanlash, modellar konstruksiyasini yaratish hamda tayyor mahsulotni tayyorlash va baholash jarayonlarida faol ishtirok etadilar. Shuningdek, zamonaviy CAD/CAM dasturlaridan foydalanish, innovatsion texnologiyalarni qo'llash va yangi modellarni joriy etish ham asosiy mehnat vazifalari hisoblanadi. Standart mahsulot ishlab chiqarishdagi har bir bosqich uchun kasbiy bilim va ko'nikmalar majmuasini belgilab beradi. Mutaxassis to'qima va noto'qima materiallar xususiyatlarini bilishi, model-konstruksiya yechimlari va ularning inson anatomiyasiga mosligini tushunishi, texnik hujjatlar bilan ishlash, ergonomika, estetika va zamonaviy modalar yo'nalishlarini hisobga olish qobiliyatiga ega bo'lishi kerak. Shuningdek, kasbiy faoliyat jarayonida mehnat muhofazasi, ish xavfsizligi va ekologik standartlarga rioya qilish, mahsulot sifati va energiya samaradorligiga alohida e'tibor qaratish talab etiladi. Ushbu standart yengil sanoat sohasida yuqori raqobatbardosh, innovatsion va bozorda talabgir mahsulotlar yaratish, shu orqali soha rivojiga hissa qo'shishni ta'minlashga qaratilgan.	
5.	Qamrab olingan kasblar ro'yxati va malaka darajasi:	Kasblar kodi va nomi:	Malaka darajasi:
		21632007 Modelyer-konstruktor	6
		21632002 Kiyim-kechak dizayneri	6
		73229031 Raklist	3

III. Kasbiy faoliyat turining funksional xaritasi

Kasblar		Mehnat funksiyalari		Mehnat vazifalari	
t/r	kodi va nomi:	Kodi	Nomi	Kodi	Nomi
1.	21632007- Modelyer- konstruktor	A1.6	Kiyimlar modeli va dizayni	A1.01.6	Tikuvchilik mahsulotlari model va namunalarining rasmi, eskizi va chizmasini tayyorlash
				A1.02.6	Kiyimlarga bo'lgan estetik, gigiyenik, iqtisodiy va texnik talablarni aniqlash
				A1.03.6	Modelga texnik hujjatlarni tayyorlash
		A2.6	Kiyimlarni loyixalash	A2.01.6	Kiyimni konstruksiyalashda ishlatiladigan gavda o'lchamlarini olish va qo'shimchalar, ularni qo'llash
				A2.02.6	Tikuvchilik sanoatida loyihalash chizmalarni chizish va modellashtirish
				A2.03.6	Andazani tayyorlashga qo'yiladigan texnik talablarga rioya qilish
		A3.6	Tikuvchilik	A3.01.6	Tikuvchilik mahsulotlari modellari va namunalarining tikishda ishlatiladigan jihoz va anjomlarida ishlash
				A3.02.6	Model namunasini andazalarini gazlamaga joylashtirish va bichish
				A3.03.6	Tikuv buyumlariga ishlov berishning zamonaviy usullaridan foydalanish
2.	21632002-Kiyim- kechak dizayneri	B1.6	Konsepsiya va kolleksiya yaratish	B1.01.6	Moda tyendensiyalarini tahlil qilish va kolleksiya konsepsiyasini ishlab chiqish. Bozor va trendlarni o'rganib, mavsumiy yoki kapsula kolleksiya mavzusini tanlash
				B1.02.6	Kiyim eskizlari va mudbordlar tayyorlash.
		B2.6	Dizaynni amalga oshirish va nazorat	B2.01.6	Konstruktorlik va tikuvchilik jarayonini rahbarlik qilish.

3.	73229031-Raklist	B3.6	Marketing va taqdimot ishlari	B2.02.6	Namunani baholash va dizaynga o'zgartirish kiritish.
				B3.01.6	Kolleksiyani taqdim etish va reklama qilish.
				B3.02.6	Brend rivoji va hamkorliklarni yo'lga qo'yish.
	73229031-Raklist	C1.3	Mashinani tayyorlash	C1.01.3	Bosma mashinasini yurishga tayyorlash. Mashinani tozalash, "kirza" yuvish uskunasi tekshirish, mexanizmlarni sozlash
				C1.02.3	Matoni o'rnatish va nastroyka qilish. Matoni rulondan mashinaga tog'ri o'rnatish, matoni bosmaga yuborishdan oldin pozitsiyalash va kerilishini sozlash
		C2.3	Naqsh bosish jarayoni	C2.01.3	Naqshni bosish (printing) va protsessga kuzatuv. Matoga qabul qilingan risunni bir necha rangda bosish, jarayonni kuzatish va muvofiqlashtirish
				C2.02.3	Sifat nazorati va nuqsonlarni oldini olish. Matoda paydo bo'lishi mumkin bo'lgan nuqsonlar (qatlar, siljishlar)ni vaqtida aniqlab, mashinani to'xtatib turuvchi yoki tuzatuvchi choralarni ko'rish.
		C3.3	Tamomlash va xizmat	C3.01.3	Tayyor mahsulotga dastlabki ishlov berish. Chop etilgan matoni mashinadan olib, uni quritish yoki pardoqlash uchun yuborish; namunaviy kesimni olish.
				C3.02.3	Uskunani tozalash va parvarishlash. Bosma mashinasini va rakel (rakli)larni tozalash, bo'yash idishlarini yuvish, qismlarni yog'lash va umumiy profilaktika ishlari

IV. Kasblar xaritasi va mehnat funksiyalari tavsifi

Kasbning nomi:	Modelyer-konstruktor
Mashg'ulot nomining kodi:	21632
TMR bo'yicha malaka darajasi:	6-daraja
Malakani baholashga qo'yiladigan talablar	Tavsiya etiladi
Amaliy tajriba (ish staji)ga qo'yilgan talablar:	Sohada kamida 3 yillik ish tajribasi
Layoqatiga va shaxsiy kompetensiyalarga qo'yilgan talablar	Maxsus ruxsatlar: Ishga 18 yoshga to'lganlar qabul qilinadi. Qonun hujjatlarida belgilangan tartibda majburiy dastlabki (ishga kirishda) va davriy tibbiy ko'rikdan (ko'rikdan) o'tish. Ishchi kasbi sertifikat Ishga munosabat va xulq-atvor: - favqulodda va stressli vaziyatlarda o'zini qo'lga olish va xotirjamlikni saqlash; - rahbarlariga o'z vaqtida va to'g'ri ma'lumotlarni taqdim etish; - o'z bilimi, tajribasi va vakolati doirasida qarorlar qabul qilish; - belgilangan vazifalarni ish vaqtidan unumli va oqilona foydalangan holda bajarish; - mehnatni muhofaza qilish va xavfsizlik texnikasi, atrof-muhitni muhofaza qilish, sanitariya-gigiyena, yong'in va elektr xavfsizligi qoidalariga rioya qilish; - ish joyini toza va tartibli saqlash; - o'z tajribasini hamkasblari bilan bo'lishish; - jamoa bilan inoq ishlash; - zarur va favqulodda vaziyatlarda o'ziga tegishli uskunalarning ishlashini to'xtatish; - o'z vazifalariga bog'liq yangilik va innovatsiyalarni kuzatib borish, o'zlashtirish va joriy qilish; - tezkorlik bilan qaror qabul qilish; - ish vaqtida yuz berishi mumkin bo'lgan o'zgarishlarga nisbatan sezgir bo'lish; - ish joyida o'ziga tegishli asbob-uskunalar, jihozlar va inventarlardan foydalanishda e'tiborli bo'lish; - o'zini o'zi takomillashtirishga tayyor bo'lishi; - xavf-xatar omillariga e'tiborli bo'lish; - sabr-toqatli bo'lish; - o'z vazifalarini vaqtida va sifatli bajarish; - yo'riqnomalar va ko'rsatmalarga qat'iy rioya qilish; - xavfli vaziyatlarda tegishli shaxslarga xabar berish.
Ta'lim darajasiga qo'yilgan talablar:	Bakalavriat
Norasmiy va informal ta'lim bilan bog'liqligi:	-

Kasbiy standartlar reestrda mavjudligi:	-	
Kasbning boshqa mumkin bo'lgan nomlari:	-	
Boshqa kasblar bilan aloqadorligi:	TMR bo'yicha malaka darajasi:	Kasbning nomi:
	-	-

LOYHHA

Mehnat vazifalarining tavsifi		
Kodi va nomi	Mehnat vazifalari	
A1.6 Kiyimlar modeli va dizayni	A1.01.6 Tikuvchilik mahsulotlari model va namunalarining rasmi, eskizi va chizmasini tayyorlash	O'qitish natijalari
		Mehnat harakatlari:
		1. Odam qomatini tuzilishi xususiyatlari
		2. Kiyimni konstruksiyalashda ishlatiladigan gavda o'lchamlarini tanlash
		3. Kiyimni konstruksiyalashda qo'shimchalarni tanlash va ularni qo'llash
		Ko'nikma:
		Kiyimni konstruksiyalashda odam gavda o'lchamlarini olish
		Kiyimni konstruksiyalashda qo'shimchalarni tanlash
		Bilim:
		Odam qomati proporsiyalari va tiplarini bilish
		Aniq gavdani o'lchovlarini topish, tipik gavdaning o'lchovlari bilan farqini aniqlashni
		Kiyim turiga qarab qo'shimchalarni tanlash
	A1.02.6 Kiyimlarga bo'lgan estetik, gigiyenik, iqtisodiy va texnik talablarni aniqlash	Mehnat harakatlari:
		1. Kiyimlarga bo'lgan estetik, gigiyenik talablarni
		2. Kiyimlarga bo'lgan iqtisodiy va texnik talablarni
		3. Kiyim uslublari
		Ko'nikma:
		Moda yo'nalishi talablari
		Kiyimlarga bo'lgan estetik, gigiyenik talablarni
		Bilim:
		Kiyimlarga bo'lgan iqtisodiy va texnik talablarni
		Kiyim uslublari
		Moda yo'nalishi talablari
		Kiyimlarga bo'lgan estetik, gigiyenik talablarni
	A1.03.6 Modelga texnik hujjatlarni tayyorlash	Mehnat harakatlari:
		1. Modelga texnik talablarni ishlab chiqish
		2. Model eskizini yaratish

		3. Asosiy andazani tayyorlash
		Ko'nikma:
		Model tanlashda mato xususiyatini xisobga olish
		Modelga texnik hujjatlarni tayyorlash usullarini
		Bilim:
		Taklif etilgan modellar o'lchamlari va bo'ylari bo'yicha lekallarni tayyorlash
		Lekallarni rasmiylashtirish usullarini
Mas'uliyat va mustaqillik:		1. Kiyim model-dizayneri topshirilgan vazifalarni belgilangan muddatlarda bajarishi, ish sifatini ta'minlashi va resurslardan maqsadli foydalanishini ta'minlash
		2. Kiyim model-dizayneri berilgan g'oya va konsepsiyani zamonaviy tendensiyalar va bozor talablariga mos keladigan aniq model va namunaga aylantirish
		3. Kiyim model-dizayneri model va namuna estetik-giyenik hamda texnik talablarga to'liq javob berishini ta'minlash, shu bilan birga mahsulot ishlab chiqarish xarajatlarini optimallashtirish
		4. Kiyim model-dizayneri tikuvchilik mahsulotlariga oid model va namuna eskizlarini, chizmalarini va rasmlarini tuzish
		5. Kiyim model-dizayneri modelga tegishli barcha texnik hujjatlarni (eskizlar, chizmalar, spetsifikatsiyalar va texnologik korsatmalar) to'g'ri va o'z vaqtida tayyorlash
		6. Kiyim model-dizayneri topshirilgan vazifalarni o'zining kasbiy bilim va malakasiga tayanadigan holda mustaqil hal qilib, zarur bo'lgan masalalarda rahbar bilan maslahatlashadi
		7. Kiyim model-dizayneri dizayn va konstruktorlik jarayonida korxona ichki me'yorlari va texnik hujjatlar talablariga to'la rioya etadi.
		8. Kiyim model-dizayneri texnologik va ijodiy yangiliklarni kuzatib borish va ularni model yaratish jarayonida qo'llash bo'yicha tashabbus ko'rsatadi
		9. Kiyim modellariga nisbatan qo'yiladigan talablarni tahlil qilish va ular asosida funksional va estetik yechimlarni taklif etishda mustaqil

		10. Texnik hujjatlarni shakllantirishda, loyiha yechimlari va texnologik jarayonlarning tavsifini berishda mustaqillikka ega
A2.6 Kiyimlarni loyixalash	A2.01.6 Kiyimni konstruksiyalashda ishlatiladigan gavda o'lchamlarini olish va qo'shimchalar, ularni qo'llash	Mehnat harakatlari:
		1. Odam qomatini tuzilishi xususiyatlari
		2. Kiyimni konstruksiyalashda ishlatiladigan gavda o'lchamlarini tanlash
		3. Kiyimni konstruksiyalashda qo'shimchalarni tanlash va ularni qo'llash
		Ko'nikma:
		Kiyimni konstruksiyalashda odam gavda o'lchamlarini olish
		Kiyimni konstruksiyalashda qo'shimchalarni tanlash
		Bilim:
		Odam qomati proporsiyalari va tiplarini bilish
		Aniq gavdani o'lchovlarini topish, tipik gavdaning o'lchovlari bilan farqini aniqlashni
		Kiyim turiga qarab qo'shimchalarni tanlash
	A2.02.6 Tikuvchilik sanoatida loyihalash chizmalarni chizish va modellashtirish	Mehnat harakatlari:
		1. Gazlamalarning xossalarini, gazlamalar assortimentini
		2. Kiyim to'g'risida umumiy ma'lumotni
		3. Kiyimning asosiy vazifalari
		Ko'nikma:
		Matolarni bir-biridan farqini
		Kiyimni vazifasiga ko'ra model yaratish
		Bilim:
		Kiyimlarga bo'lgan estetik, gigiyenik talablarni
		Kiyimlarga bo'lgan iqtisodiy va texnik talablarni
		Kiyim uslublari
		Moda yo'nalishi talablari
	A2.03.6 Andazani tayyorlashga qo'yiladigan texnik talablarga rioya qilish	Mehnat harakatlari:
		1. Modelga texnik talablarni ishlab chiqish
		2. Model eskizini yaratish
		3. Asosiy andazani tayyorlash

		Ko'nikma:
		Model tanlashda mato xususiyatini xisobga olish
		Modelga texnik hujjatlarni tayyorlash usullarini
		Bilim:
		Taklif etilgan modellar o'lchamlari va bo'ylari bo'yicha lekalalarni tayyorlash
		Lekalalarni rasmiylashtirish usullarini
A3.6 Tikuvchilik	Mas'uliyat va mustaqillik:	1. Davlat va sohaviy standartlarga muvofiqlik. Modelyer-konstruktor hisoblangan shaxs sifatida badan o'lchamlari olinishi va ularga mos qo'shimchalar qo'yilishi jarayonining to'g'riligini ta'minlash
		2. Belgilangan zaruriyatlarga asosan kiyim eskizlari bo'yicha konstruksiya va texnik chizmalarni ishlab chiqishni ta'minlash
		3. Kiyim andoza (lekalo)sini tayyorlashdagi barcha texnik talab va me'yorlarga qat'iy rioya qiladi
		4. Kiyimni ishlab chiqish va modellashtirish bosqichlarida ishlarning sifatini ta'minlash, uskunalar ro'yxatidan chiqmaslik uchun yaratiladigan mahsulot eskizlari va konstruktorlik ishlarini kuzatish
		5. Kasb talablariga muvofiq barcha ishlab chiqarish va texnik hujjatlarni (eskizlar, lekala to'plami, o'lchamlar ma'lumotlari va hokazo) to'liq va aniq shaklda rasmiylashtirish
		6. Mehnat qilinayotgan joyning toza va xavfsiz bo'lishi
A3.6 Tikuvchilik	A3.01.6 Tikuvchilik mahsulotlari modellari va namunalarining tikishda ishlatiladigan jihoz va anjomlarida ishlash	Mehnat harakatlari:
		1. Universal tikuv mashinalarida ishlash
		2. Maxsus tikuv mashinalarida ishlash
		3. Namlab isitib ishlov berish jixozlarida ishlash
		Ko'nikma:
		Universal va maxsus tikuv mashinalarida ishlash
		Namlab isitib ishlov berish jixozlarida ishlash
		Bilim:

		Universal va maxsus tikuv mashinalarida ishlashda xavsizlik texnikasi qoidalari
		Namlab isitib ishlov berish jixozlarida ishlash xavsizlik texnikasi qoidalari
A3.02.6 Model namunasini andazalarini gazlamaga joylashtirish va bichish		Kichik nuqsonlarni bartaraf etish
		Mehnat harakatlari:
		1. Andazani gazlamaga joylashtirish
		2. To'shama tayyorlash
		3. Bichish
		Ko'nikma:
		Andazani gazlamaga qodiqsiz joylashtirish
		Texnik talablarga rioya qilgan xolda to'shama tayyorlash va bichish
		Bilim:
		Andazani gazlamaga joylashtirish usullari
		To'shama tayyorlash va bichish jixozlari xaqida ma'lumot
		To'shama usullari, to'shamalarga andazalarni va texnik shartlari, gazlamalarni, qoldiqsiz xisoblash usuli, andazani izlarini matoga tushirish sifatini tekshirish usuli
		Bichish, bichiqlarni tekshirish usuli, bichiqda xosil bo'ladigan nuqsonlar va ularni oldini olish usulini
A3.03.6 Tikuv buyumlariga ishlov berishning zamonaviy usullaridan foydalanish		Mehnat harakatlari:
		1. Kiyim detallariga ishlov berish
		2. Kiyim detallarini yig'ish
		3. Kiyimga namlab isitib ishlov berish
		Ko'nikma:
		Kiyim detallariga ishlov berish talablarini qo'llash
		Kiyimga namlab isitib ishlov berishda zamonaviy jixozlardan foydalanish
		Bilim:
		Kiyim detallariga ishlov berish talablari
		Kiyimga namlab isitib ishlov berishda zamonaviy jixozlar
		Avtomat va yarimavtomat jixozlarida ishlash
		Dasturlashtirilgan tikuv mashinalarida ishlash

	Mas'uliyat va mustaqillik: 1. Mahsulot modellari va namunalarini tikish jarayonida o'z faoliyatini belgilangan texnologik karta va texnik hujjatlar asosida amalga oshirish 2. Mehnat va texnik xavfsizlik qoidalariga qat'iy rioya qilishi, ish jarayonida foydalaniladigan jihozlar va uskunalardan to'g'ri foydalanishi hamda mahsulot sifatiga doir talablarni ta'minla 3. Mijoz yoki buyurtmachi talablariga muvofiq natijani ta'minlash 4. Belgilangan ish topshiriqlari va texnologik jarayonlar doirasida mustaqil faoliyat yuritish 5. Gazlamani to'g'ri tanlash, andazalarni joylashtirish, bichish va zamonaviy usullardan foydalangan holda tikishni amalga oshirishda mustaqil qaror qabul qilish 6. O'z ishini ustoz-tikuvchi, modeler-konstruktor yoki sex rahbarining umumiy nazorati ostida amalga oshirish
Texnik va/yoki texnologik talab	1. Kiyim-kechakning texnik chizmalari va eskizlarini tayyorlash- Kiyim modeli uchun aniq, o'lchovga mos texnik rasm va eskizlarni yaratish qobiliyati 2. Konstruktiv yechimlarni ishlab chiqish- tayyorlangan model uchun konstruktiv detallarni aniqlash, shakllash va uskunalash 3. Qolip (lekalo) tayyorlash- tayyor mahsulotning barcha o'lchamlari uchun qoliplar tuzish, ularni seriyalash (gradatsiya) qilish 4. Uslub va fasonni texnik tasvirlash- Mahsulotning uslubi, fasoni va konstruksiyasini texnik tilda bayon qilish va hujjatlash 5. CAD/CAM dasturlaridan foydalanish- Assol, Gerber, Optitex, Lectra kabi avtomatlashtirilgan dasturlarda ishlash 6. Matolar xususiyatlarini bilish- Tabiiy va sintetik matolarning texnologik xususiyatlarini, tikuv, bug'lash, cho'zish va termik ta'sirga chidamlilik darajasini bilish 7. Tikish texnologiyalarini bilish- Tikuv mashinalari, overlok, qovushtirish (stachivaniye), tikish turlari va ularga mos usullarni tanlash qobiliyati 8. Mahsulotni yig'ish texnologiyasi- Tikuv detallarini to'g'ri tartibda yig'ish, texnologik paydarpaylikni hisobga olish 9. Sanitar-gigiyenik va ekologik talablar- Tikuv mahsulotlari inson salomatligiga xavfsiz bo'lishi, standartlarga mos kelishi 10. Brakulash (defektologiya) asoslari- Nuqsonlarni aniqlash, tahlil qilish va bartaraf etish usullarini bilish

Kasbning nomi:	Kiyim-kechak dizayneri
Mashg'ulot nomining kodi:	21632
TMR bo'yicha malaka darajasi:	6-daraja

Amaliy tajriba (ish staji)ga qo'yilgan talablar:	Tavsiya etiladi	
Amaliy tajriba (ish staji)ga qo'yilgan talablar:	Sohada kamida 3 yillik ish tajribasi	
Layoqatiga va shaxsiy kompetensiyalarga qo'yilgan talablar	Maxsus ruxsatlar: Ishga 18 yoshga to'lganlar qabul qilinadi. Qonun hujjatlarida belgilangan tartibda majburiy dastlabki (ishga kirishda) va davriy tibbiy ko'rikdan (ko'rikdan) o'tish. Ishchi kasbi sertifikat	
	Ishga munosabat va xulq-atvor: - favqulodda va stressli vaziyatlarda o'zini qo'lga olish va xotirjamlikni saqlash; - rahbarlariga o'z vaqtida va to'g'ri ma'lumotlarni taqdim etish; - o'z bilimi, tajribasi va vakolati doirasida qarorlar qabul qilish; - belgilangan vazifalarni ish vaqtdan unumli va oqilona foydalangan holda bajarish; - mehnatni muhofaza qilish va xavfsizlik texnikasi, atrof-muhitni muhofaza qilish, sanitariya-gigiyena, yong'in va elektr xavfsizligi qoidalariga rioya qilish; - ish joyini toza va tartibli saqlash; - o'z tajribasini hamkasblari bilan bo'lishish; - jamoa bilan inoq ishlash; - zarur va favqulodda vaziyatlarda o'ziga tegishli uskunalarining ishlashini to'xtatish; - o'z vazifalariga bog'liq yangilik va innovatsiyalarni kuzatib borish, o'zlashtirish va joriy qilish; - tezkorlik bilan qaror qabul qilish; - ish vaqtida yuz berishi mumkin bo'lgan o'zgarishlarga nisbatan sezgir bo'lish; - ish joyida o'ziga tegishli asbob-uskunalar, jihozlar va inventarlardan foydalanishda e'tiborli bo'lish; - o'zini o'zi takomillashtirishga tayyor bo'lishi; - xavf-xatar omillariga e'tiborli bo'lish; - sabr-toqatli bo'lish; - o'z vazifalarini vaqtida va sifatli bajarish; - yo'riqnomalar va ko'rsatmalarga qat'iy rioya qilish; - xavfli vaziyatlarda tegishli shaxslarga xabar berish.	
Ta'lim darajasiga qo'yilgan talablar:	Bakalavriat	
Norasmiy va informal ta'lim bilan bog'liqligi:	-	
Kasbiy standartlar reestrida mavjudligi:	-	
Kasbning boshqa mumkin bo'lgan nomlari:	-	
	TMR bo'yicha malaka darajasi:	Kasbning nomi:

Boshqa kasblar bilan aloqadorligi:		
---------------------------------------	--	--

LOYHHA

Mehnat funksiyalarining tasnifi		
Kodi va nomi	Mehnat vazifalari	
B1.6 Konsepsiya va kolleksiya yaratish	B1.01.6 Moda tyendensiyalarini tahlil qilish va kolleksiya konsepsiyasini ishlab chiqish.	O'qitish natijalari
		Mehnat harakatlari:
		1. Jahon va mahalliy moda tendensiyalari bo'yicha ma'lumotlar to'plash (moda jurnallari, internet manbalari, ko'rgazmalardan foydalanish)
		2. Mavsum yangiliklari va tarzomotini tahlil qilish, ommabop uslub va ranglarga e'tibor qaratish
		3. Raqobatchi brendlar kolleksiyalarini o'rganish va bozor talabini tahlil qilish
		4. Kolleksiya uchun asosiy g'oya (konsepsiya) va mavzuni shakllantirish, mudbord (mood board) yoki konsepsiya dasturchasini tayyorlash
		5. Tanlangan mavzuga muvofiq obrazlar va uslublarni taxminiy rejalashtirish
		Ko'nikma:
		Tahlil qilish va tadqiqot olib borish ko'nikmasi (ma'lumotlarni tahlil qilib xulosa chiqara olish)
		Kreativ fikrlash va g'oyalar generatsiyasi mahorati
		Mudbordlar yaratish, konseptual prezentatsiyalar tayyorlash ko'nikmasi
		Verbal va yozma tarzda g'oyalarni ifodalay olish (prezentatsiya qilish) mahorati
		Jamoadada ishlash va fikr almashish qobiliyati (boshqa dizaynerlar yoki buyurtmachilar bilan konsepsiyani muhokama qilish).
		Bilim:
		Moda industriyasi rivojlanish tendensiyalari va tarixiy uslublar haqidagi bilimlar
		Bozor iqtisodiyoti va marketing asoslari (moda bozorini o'rganish usullari)
		Ranglar nazariyasi, kompozitsiya va koloristika bo'yicha tushunchalar
		Moda prognozlari va trend tahlili usullari (trend forecasting)

B1.02.6 Kiyim eskizlari va mudbordlar tayyorlash.		Iste'molchi psixologiyasi va talablarini baholash haqida bilimlar
		Mehnat harakatlari:
		1. Kolleksiya konsepsiyasi asosida alohida liboslarning dastlabki qo'l eskizlarini chizish
		2. Har bir kiyim uchun siluet, uslub va detallarni belgilab chiqish (eslatma: siluetlar, yaqalar, yenglar, bezaklar kabi elementlar)
		3. Mudbord yaratish – rangi, matosi va fakturasi bo'yicha ilhom manbalari va namunalarni yig'ish
		4. Kolleksiyaning umumiy ranglar gammasi va materiallar to'plamini tanlash (matolar, furnituralar, bezak elementlari)
		5. Loyihalashtirilgan eskizlarni zarur hollarda grafik redaktorlarda qayta ishlash yoki kompyuterda chizma shakliga keltirish
		Ko'nikma:
		Chizma chizish mahorati (qo'lda tez eskiz chizish, figurada libosni tasvirlay olish)
		Badiiy tasavvur va ijodiy ko'rsatish mahoratlari (eskiz orqali g'oyani aniq yetkazish)
		Rang tanlash va kompozitsiya tuzish ko'nikmalari (garmonik ranglar palitrasini tuzish)
		Materiallar bilan ishlashga doir amaliy ko'nikma (mato teksturasini his qilish, namuna qirqimlarini tushunish)
		Kompyuterda grafik chizmalar yarata olish va raqamli mudbord tuzish ko'nikmalari
		Bilim:
		Akademik dizayn va rassomlik asoslari (tassviriy san'at, anatomiya va proporsiya qonunlari) bo'yicha bilimlar
		Tiquvchilik va libos konstruksiyasi asoslari (kiyim qismlarining nomlari va o'lchamlari tuzilishi)
		Matoshunoslik: turli mato turlari, ularning xususiyatlari va qog'ozda hamda realda qanday ko'rinish berishi haqida bilim
		Ranglar uyg'unligi va gami haqida nazariy bilimlar (kolorit va kolor bloklar)

		Kompyuterda dizayn chizish va grafik dasturlar (Adobe Illustrator, Photoshop va h.k.)dan foydalanish asoslari
Mas'uliyat va mustaqillik:		1. Tendensiyalarni shaxsan tahlil qilib, o'z ijodiy takliflarini ishlab chiqish 2. Murakkab yoki strategik qarorlarda u tayanch yo'nalishlar bo'yicha maslahat oladi, lekin odatiy tahlil ishlarini mustaqil bajara oladi 3.O'z tahlili va taklif etgan mavzusining to'g'riligi uchun mas'ul 4. Konsepsiya bozor talablariga mos va amaliy bo'lishini ta'minlash, xato tahlil yoki nomos mavzular tanlanishining oldini olish 5. Eskizlarni chizadi va materiallar hamda ranglarni tanlash, mayda detallarda va ijodiy yechimlarda o'z mustaqil qarorlar qabul qilish 6. Tasvirlangan liboslar texnika jihatdan amalga oshirilishi mumkin va estetik jihatdan jozibador bo'lishini ta'minlash
B2.6 Dizaynni amalga oshirish va nazorat	B2.01.6 Konstruktorlik va tikuvchilik jarayoniga rahbarlik qilish	Mehnat harakatlari:
		1. Konstruktor (lekala chizuvchi)ga libosning eskizdagi dizayni asosida to'g'ri lekala chizish uchun zarur ma'lumotlarni berish
		2. Ta'minot bo'limi yoki omborxonalardan tanlangan mato va materiallarni namunani tikish uchun tayyorlatish, ularning sifatiga e'tibor qaratish
		3. Namuna tikish jarayonini boshqarish: tikuvchilarga eskizda ko'zda tutilgan elementlarni to'g'ri joylashtirish bo'yicha ko'rsatmalar berish
		4. Tayyor bo'lgan namuna (partovki)ni libos kallip figure-maneken yoki modelda kiygizib ko'rish va uning dizaynga mosligini tekshirish
		5. Lekala va real namuna o'rtasidagi tafovutlarni aniqlash va zarur holda konstruktorga lekalani tuzatish bo'yicha topshiriq berish
		Ko'nikma:
		Jarayonni muvofiqlashtirish va rahbarlik qilish ko'nikmasi (bir vaqtning o'zida bir necha ish jarayonini nazorat qilish

		Og'zaki va yozma kommunikatsiya mahorati (konstruktor va texnologlarga o'zgartish talablarini tushunarli yetkaza olish)
		Muammolarni hal etish ko'nikmasi (namunani tikish davomida yuzaga kelgan texnik muammolarni tez aniqlab, yechim topa olish)
		Sifat nazorati ko'nikmalari (tayyor namuna sifati va dizaynga muvofiqligini baholash)
		Jamoadi ishlash va muloqotda samaradorlik (tikuvchilar va konstruksiyachilar bilan ishlaganda o'zaro hurmat va tushunish bilan munosabat yuritish)
		Bilim:
		Kiyim konstruksiyasi va lekala chizishning asosiy qoidalari (o'lchamlar olish, qoliplar tuzilishi) haqida
		Tikuvchilik texnologiyasi: mashinalar turlari, tikish usullari, ishlab chiqarish jarayoni bosqichlari to'g'risida ma'lumot
		Matolarning texnologik xususiyatlari (matoning cho'zish qobiliyati, qisqarish darajasi, fakturasi va h.k.)ni bilish
		Texnik hujjatlar (chizmalar, spetsifikatsiyalar)ni o'qish va tushunish bilimlari
		Mehnat tashkiliy asoslari: sexda ishlash qoidalari, jamoani boshqarish asoslari haqida tushuncha
	B2.02.6 Namunani baholash va dizaynga o'zgartirish kiritish	Mehnat harakatlari:
		1. Tayyor prototipni (namunani) modelga kiygizib ko'rish yoki manekenda baholash, uning o'lchamga mosligini va siluetning to'g'ri chiqishini tekshirish
		2. Namunadagi nuqsonlarni aniqlash: o'tirishi noqulay joylar, proporsiya buzilishi, tikuv sifati, material hosil qilgan effekt va h.k.ni tahlil qilish
		3. Zarur konstruktiv o'zgartishlar rejasini ishlab chiqish: masalan, lekalaga tuzatish kiritish (yeng uzunligini qisqartirish, o'rnashishini kengaytirish va h.k)
		4. Zarur estetik o'zgartishlarni belgilash: masalan, materialni almashtirish (mato turini boshqasiga almashtirish), qo'shimcha bezak

		elementlari qo'shish yoki kamaytirish, rang gammasini qayta ko'rib chiqish
		5. Aniqlangan o'zgartishlarni amalga oshirish uchun konstruktor va tikuvchilarga tegishli ko'rsatmalar berish va keyingi qayta namunani yana baholab chiqish
		Ko'nikma:
		Diqqat va mayda detallarga e'tibor qaratish ko'nikmasi (kiyimdagi kichik nuqsonlarni ko'ra bilish)
		Tanqidiy tahlil va muammoni hal qilish mahorati (namunani tanqidiy baholab, yechim taklif qila olish)
		Kommunikatsiya ko'nikmalari (konstruktor va tikuvchilarga qanday o'zgartishlar kerakligini tushuntirib bera olish)
		Chidamlilik va talabchanlik: qayta-qayta fitting o'tkazish va tuzatishlarni kiritish jarayonida sabr bilan, yuqori sifatga erishguniga qadar ishlay olish
		Estetik did va ijodiy yondashuv (yozilgan kamchiliklarni bartaraf etish uchun yangi ijodiy yechimlar topa olish)
		Bilim:
		Tikuvlash sifatini va kiyim fitting (o'lchamga moslik) me'yorlarini bilish (nimalar yaxshi o'tirishi, qay yoyarlarda tuzatish kerakligini anglash)
		Kiyim dizayni va estetikasi me'yorlari (muvozanat, kompozitsiya, libosning umumiy shakli va stili to'g'risida bilimlar)
		Materialshunoslik: turli matolarning tayyor buyumda o'zini tutishini bilish (misol uchun, ba'zi matolar tikilganda qavarib qolishi yoki tortilishi mumkin)
		Dekor va furnitura turlari haqida ma'lumot (tugmalar, zipperlar, bezak toshlar va ularni maxkamlash texnologiyasi)
		Sifat nazorati usullari va standartlari haqida bilimlar (tayyor mahsulotning standartlarga muvofiqligini tekshirish usullari)

		1. Kundalik texnologik masalalarni mustaqil hal etishi (masalan, matoning to'g'ri turini tanlash yoki mayda konstruktiv o'zgartishlar kiritish) 2. Murakkab texnik muammolar yoki dizayndan jiddiy chekinish holatlarida u tajribali texnolog yoki dizayn rahbarining yo'l-yo'rig'iga tayanadi. 3. Tayyorlangan namuna o'z eskiziga mos tushishi va texnik talablarga javob berishi uchun mas'ul 4. Tikish jarayonida xatoliklarga yo'l qo'ymaslik, namunaning chuqur nazoratidan chetda qolmaslik 5. O'z zimmasidagi vazifalar (lekalani tekshirish, namuna nazorati va h.k.) bajarilishi sifati bo'yicha hisob beradi. 6. Tayyor namuna sifatiga baho berishda va uni takomillashtirish bo'yicha takliflarni ishlab chiqishda mustaqil fikr yuritish 7. Kundalik korrektirovka vazifalarida yetarlicha mustaqillikka egayu 8. Mahsulotning tayyor holatdagi ko'rinishi va funkcionalligi uchun mas'ul 9. Tayyor garderobda kamchiliklar saqlanib qolsa o'z vaqtida va to'g'ri tuzatishlar kiritilishini ta'minlashi, mahsulotning yuqori sifatini kafolatlashi zarur
	Mas'uliyat va mustaqillik:	
		Mehnat harakatlari: 1. Kolleksiyanı namoyish etish uchun reja tuzish: moda ko'rgazmasi yoki taqdimot kechasi formatini belgıllash, sahna ko'rinishini rejalashtirishda qatnashish 2. Prezentatsiya materiallarini tayyorlash: kolleksiya katalogi, imidjeviy fotosuratlar, liboslarning tavsifi kiritilgan bukletlar yoki slayd-shoular tayyorlash 3. Agentliklar yoki tashkilotchilar bilan hamkorlikda modellar tanlash va ularning obrazlarini (makiyaj, soch tarzi, aksessuarlar) kolleksiya ruhiyatiga moslashtirish 4. Prezentatsiya vaqtini va joyini muvofiqlashtirish, taklifnomalar yuborishda marketing jamoasiga ko'maklashish
B3.6 Marketing va taqdimot ishlari	B3.01.6 Kolleksiyanı taqdim etish va reklama qilish	

		5. Taqdimot vaqtida kolleksiya haqida nutq soʻzlash yoki izoh berish, har bir obrazning oʻziga xos jihatlarini auditoriyaga tushuntirish
		Koʻnikma:
		Jamoat oldida gapira olish va oʻziga ishonch bilan chiqish koʻnikmasi (oldida turganlarga mahsulini ilhom bilan taqdim etish)
		Muloqot va notqlik mahorati (mijozlar va OAV vakillari bilan samarali soʻzlasha olish)
		Tashkilotchilik koʻnikmalari (taqdimot yoki koʻrgazmani tashkil etish jarayonida vazifalarni muvofiqlashtirish)
		Kreativ prezentatsiya koʻnikmalari (kolleksiyaning tarixchasi yoki ilhom manbasini qiziqarli tarzda hikoya qilish)
		Stressga bardoshlilik va chaqqonlik (koʻrgazma vaqtlarida yuzaga kelgan kutilmagan vaziyatlarni tez va taʼsirli hal eta olish).
		Bilim:
		Marketing va PR asoslari (ommaviy axborot vositalari bilan ishlash, reklama usullari) haqida bilimlar
		Prezentatsiya oʻtkazish va jamoat oldida soʻzlash boʻyicha bilim (nutq madaniyati, auditoriya diqqatini jalb qilish usullari);
		Moda shoularini tashkil etishning umumiy qoidalari (podiumdagi qatnashuuchilar harakatlari, sahna yoritilishi, musiqiy hamrohlik va h.k. asoslari)
		Brend imidji va tarzi (stili) haqida tushuncha — kolleksiyaning brand qadriyatlariga mosligini saqlash uchun bilim
		Mijozlar psixologiyasi va bozorda mahsulotni joylashtirish strategiyalari haqida maʼlumot
	B3.01.6 Brend rivoji va hamkorliklarni yoʻlga qoʻyish	Mehnat harakatlari:
		1. Brend mahsulotlarini sotuvchi butiklar, doʻkonlar bilan hamkorlik oʻrnatish: ularga yangi kolleksiyalarni taklif qilish, shartnomalar tuzishda ishtirok etish
		2. Material va furnitura taʼminlovchilari bilan munosabatlar oʻrnatish: sifatli hamyonbop materiallarga kelishish, uzoq muddatli hamkorlik shartlarini muhokama qilish

		3. Mijozlar bilan muloqot: individual buyurtmachilar yoki yetakchi kliyentlar bilan aloqada bo'lib, ularning xohish-istaklarini o'rganish va e'tiborga olish
		4. Brendning marketing strategiyasida qatnashish: reklamaviy kampaniyalar uchun ijodiy g'oyalar berish, kolleksiya konsepsiyasini marketing nuqtayi nazaridan asossizlantirish
		5. Brend nomi ostidagi mahsulotlarning imidjini saqlash va yaxshilash uchun takliflar kiritish (masalan, yangi yo'nalishlarni taklif etish, kolleksiyalarning davriyligini rejalashtirish).
		Ko'nikma:
		Muzokara olib borish va kelishuvga erishish mahorati (hamkorlar bilan shart-sharoitlarni kelishishda);
		Ishbilarmonlik muloqoti va tarmoqlanish (networking) ko'nikmalari – yangi hamkorlar va mijozlar topishda yengil muomala qilish
		Strategik fikrlash va reja tuzish ko'nikmasi (brend rivoji uchun uzoq muddatli rejalarda ishtirok etish)
		Mijozlar va hamkorlar fikrini tinglash va tahlil qilish mahorati – olingan obrat aloqani dizayn va mahsulot sifatini yaxshilashga qo'llay olish
		Iqtisodiy va bozor tendensiyalariga tez moslashish qobiliyati (bozor o'zgarishlariga qarab brend strategiyasini o'zgartirish)
		Bilim:
		Biznes va brend menejmenti asoslari: brendni pozitsiyalash, raqobatbardoshlik ustunliklari, marketing rejalashtirishi haqida bilimlar
		Kontraktshunoslik va hamkorlik shartnomalari tuzishning asosiy tushunchalari (bitim shartlari, litsenziyalash, huquqiy asoslar)
		Mijozlar bazasi bilan ishlash usullari (CRM — Customer Relationship Management asoslari)
		Moda industriyasidagi yetkazib beruvchi va sherik tashkilotlar to'g'risida ma'lumot

		(maxalliy va xalqaro mato ta'minlovchilari, butik tarmoqlari haqida bilimlar)
		Marketing kommunikatsiyalari (brend reklamasi, ijtimoiy tarmoqlarda ilgari surish va PR) bo'yicha bilimlar
	Mas'uliyat va mustaqillik	1. Kolleksiyaning taqdim etish 2. O'z kolleksiyasini qanaqa uslubda namoyish qilish bo'yicha takliflar beradi va taqdimot matnini mustaqil tayyorlaydi 3. Kolleksiya taqdimotining samarali o'tishini ta'minlash 4. Brend imidjini saqlash 5. Yangi hamkorlik g'oyalarini taklif qilishi, mijozlar bilan muloqotda shaxsan qatnashish 6. Biznes qarorlarida maslahatchi va ijrochi sifatida qatnashish 7. Brend va ishlab chiqarilayotgan mahsulotlar obro'siga ta'sir etuvchi ko'plab jarayonlarda ishtirok etib, o'z vazifalari doirasidagi ishlar uchun mas'ullik
Texnik va/yoki texnologik talab		1. Kompyuterda grafik ishlash dasturlaridan foydalanish ko'nikmasi (Adobe Illustrator, Photoshop, CorelDraw va CAD tizimlari). 2. Qo'lda eskiz va chizmalar chizish malakasi 3. Matolar va moddiy resurslar xususiyatlarini bilish (mato turlari, faktura, elastiklik, tuzilishi) 4. Kiyim konstruksiyasi va lekala chizish qoidalarini bilish 5. Tikuvchilik texnologiyasini tushunish (tikish turlari, texnologiya jarayoni, furnitura tanlash) 6. Texnik hujjatlarni tuzish va ulardan foydalanish ko'nikmasi 7. Chizmalar va spetsifikatsiyalarga asoslangan ishlarni tashkil etish (namunalar tikish, tekshirish, tuzatish) 8. Kolleksiya uchun mudbord va vizual taqdimot materiallari tayyorlash texnikasi 9. Kolleksiya bo'yicha prezentatsiya va reklamaviy mahsulotlar tayyorlash (buklet, katalog, lookbook) 10. Maxsus maneken va modellar bilan ishlash ko'nikmasi 11. Material tanlash jarayonida moda tendensiyalari va mavsumiy talablarni hisobga olish 12. Matoning tikuvga yaroqliligi, shovqinsizligi, yuvilish va ishlatishdagi xususiyatlarini baholash 13. Lekala chizish va namunalar tayyorlash jarayonida texnolog va konstruktorlar bilan hamkorlik qilish 14. Namunani baholash va tuzatishlar kiritishda texnologik muammolarni aniqlash va bartaraf etish 15. Kolleksiya ishlab chiqarish davomida materiallarni tejovchan foydalanish prinsiplariga rioya qilish 16. Maxsus uskunalardan va asbob-uskunalaridan xavfsiz foydalanish ko'nikmasi (tikuv mashinalari, qaychi, tuzatuvchi qurilmalar)

	17. Ergonomik ish joyini tashkil qilish va jismoniy xavfsizlikka rioya qilish 18. Sifat nazorati standartlari va mahsulotni baholash mezonlarini bilish 19. Maxalliy va xalqaro mehnat gigiyenasi hamda xavfsizlik standartlariga rioya qilish 20. Prototip ishlab chiqarishda zamonaviy innovatsion texnologiyalardan foydalanish (3D modelyatsiya, raqamli chizma, avtomatlashtirilgan kesish dasturlari)
--	--

Kasbning nomi:	Raklist	
Mashg'ulot nomining kodi:	73229	
TMR bo'yicha malaka darajasi:	3	
Malakani baholashga qo'yiladigan talablar	Tavsiya etiladi	
Amaliy tajriba (ish staji)ga qo'yilgan talablar:	Ish staji talab etilmaydi, ammo kamida 3 oy amaliy stajirovkadan o'tgan bo'lishi zarur;	
Layoqatiga va shaxsiy kompetensiyalarga qo'yilgan talablar	Maxsus ruxsatlar: Ishga 18 yoshga to'lganlar qabul qilinadi. Qonun hujjatlarida belgilangan tartibda majburiy dastlabki (ishga kirishda) va davriy tibbiy ko'rikdan (ko'rikdan) o'tish. Ishchi kasbi sertifikati	
	Ishga munosabat va xulq-atvor: - rahbarlariga o'z vaqtida va to'g'ri ma'lumotlarni taqdim etish; - o'z bilimi, tajribasi va vakolati doirasida qarorlar qabul qilish; - belgilangan vazifalarni ish vaqtidan unumli va oqilona foydalangan holda bajarish; - mehnatni muhofaza qilish va xavfsizlik texnikasi, atrof-muhitni muhofaza qilish, sanitariya-gigiyena, yong'in va elektr xavfsizligi qoidalariga rioya qilish; - o'z tajribasini hamkasblari bilan bo'lishish; - jamoa bilan inoq ishlash; - o'z vazifalariga bog'liq yangilik va innovatsiyalarni kuzatib borish, o'zlashtirish va joriy qilish.	
Ta'lim darajasiga qo'yilgan talablar:	1) boshlang'ich professional ta'lim 2) o'rta maxsus ta'lim	
Norasmiy va informal ta'lim bilan bog'liqligi:	umumiy o'rta ta'lim+norasmiy (informal) ta'lim yoki amaliy tajriba	
Kasbiy standartlar reestrda mavjudligi:	-	
Kasbning boshqa mumkin bo'lgan nomlari:	-	
Boshqa kasblar bilan aloqadorligi:	TMR bo'yicha malaka darajasi:	Kasbning nomi:

Mehnat funksiyalarining tavsifi
--

Kodi va nomi	Mehnat vazifalari	
		O'qitish natijalari
C1.3 Mashinani tayyorlash	C1.01.3 Bosma mashinasini yurishga tayyorlash. Mashinani tozalash, "kirza" yuvish uskunasi tekshirish, mexanizmlarni sozlash	Mehnat harakatlari:
		1. Mashinani tashqi va ichki qismlarini tozalash
		2. "Kirza" yuvish uskunasi tekshirish
		3. Mexanizmlarni dastlabki sozlash
		4. Ishga tushirishdan oldin xavfsizlik holatini ko'rish
		5. Ishlatiladigan bo'yoq va vositalarni tayyorlash
		Ko'nikma:
		Texnologik uskunani ishga tayyorlash
		Mashina qismlarini profilaktik tekshirish
		Asbob-uskunalarini sozlash ko'nikmasi
		Xavfsizlik texnikasiga amal qilish
		Ishni to'g'ri ketma-ketlikda bajarish
		Bilim:
		Bosma mashinasining tuzilishi
		Mexanizmlarning vazifalari
		"Kirza" yuvish uskunasi ishlash tamoyillari
		Sanoat xavfsizlik qoidalari
		Rangli bosmaga tayyorlash texnologiyasi
	C1.02.3 Matoni o'rnatish va nastroyka qilish. Matoni rulondan mashinaga tog'ri o'rnatish, matoni bosmaga yuborishdan oldin pozitsiyalash va kerilishini sozlash	Mehnat harakatlari:
		1. Matoni rulondan olish
		2. Mashinaga to'g'ri o'rnatish
		3. Mato tarangligini sozlash
		4. Pozitsiyalashni aniqlash
		5. Ishga yuborishdan oldin tekshirish
		Ko'nikma:
		Mato turiga qarab sozlashni amalga oshirish
		Taranglikni to'g'ri nazorat qilish
		Texnik hujjatlarga muvofiq ishlash
		Mashinaga xavfsiz o'rnatish
		Nuqsonlarni oldindan aniqlash
		Bilim:
		Mato turlari va xususiyatlari

		Taranglik me'yorlari
		Pozitsiyalash tamoyillari
		Mashina o'rnatish qoidalari
		Mehnat xavfsizligi bo'yicha talablar
	Mas'uliyat va mustaqillik:	1. Tendensiyalarni shaxsan tahlil qilib, o'z ijodiy takliflarini ishlab chiqish 2. Murakkab yoki strategik qarorlarda u tayanch yo'nalishlar bo'yicha maslahat oladi lekin odatiy tahlil ishlarini mustaqil bajara oladi 3.O'z tahlili va taklif etgan mavzusining to'g'riligi uchun mas'ul 4. Konsepsiya bozor talablariga mos va amaliy bo'lishini ta'minlash, xato tahlil yoki nomos mavzular tanlanishining oldini olish 5. Eskizlarni chizadi va materiallar hamda ranglarni tanlash, mayda detallarda va ijodiy yechimlarda o'z mustaqil qarorlar qabul qilish 6. Tasvirlangan liboslar texnika jihatdan amalga oshirilishi mumkin va estetik jihatdan jozibador bo'lishini ta'minlash
C2.3 Naqsh bosish jarayoni	C2.01.3 Naqshni bosish (printing) va protsessga kuzatuv. Matoga qabul qilingan risunni bir necha rangda bosish, jarayonni kuzatish va muvofiqlashtirish	Mehnat harakatlari:
		1. Rangli naqshlarni bosish
		2. Jarayonni vizual kuzatish
		3. Ranglar uyg'unligini tekshirish
		4. Jarayonni muvofiqlashtirish
		5. Zaruratda mashinani sozlash
		Ko'nikma:
		Ranglarni uyg'unlashtirish
		Bosma jarayonini nazorat qilish
		Tezkor muammolarni hal qilish
		Jarayonni sifatli bajarish
		Texnologik intizomni saqlash
		Bilim:
		Bosib chiqarish texnologiyasi
	Ranglarni uyg'unlashtirish qoidalari	
	Jarayonni nazorat qilish usullari	
	Mashina boshqaruvi asoslari	
	Nuqsonlar paydo bo'lish sabablari	
	C2.02.3 Sifat nazorati va nuqsonlarni oldini olish. Matoda paydo bo'lishi mumkin bo'lgan	Mehnat harakatlari:
		1. Matodagi qatlarni tekshirish
		2. Siljishlarni aniqlash

	nuqsonlar (qatlar, siljishlar)ni vaqtida aniqlab, mashinani to'xtatib turuvchi yoki tuzatuvchi choralarni ko'rish	3. Mashinani vaqtida to'xtatish
		4. Nuqsonlarni hujjatlashtirish
Mas'uliyat va mustaqillik:		5. Tuzatish choralarini ko'rish
		Ko'nikma:
		Nuqsonlarni tezda ko'ra olish
		Nazorat vositalaridan foydalanish
		Sifat talablari bo'yicha ishlash
		Jarayonni baholash ko'nikmasi
		Muammoni bartaraf etish
		Bilim:
		Matodagi nuqson turlari
		Nazorat usullari
		Sifat standartlari
		Nuqson sabablari
		Texnika xavfsizligi qoidalari
		1. Kundalik texnologik masalalarni mustaqil hal etishi (masalan, matoning to'g'ri turini tanlash yoki mayda konstruktiv o'zgartishlar kiritish)
		2. Murakkab texnik muammolar yoki dizayndan jiddiy chekinish holatlarida u tajribali texnolog yoki dizayn rahbarining yo'l-yo'rig'iga tayanadi.
		3. Tayyorlangan namuna o'z eskiziga mos tushishi va texnik talablarga javob berishi uchun mas'ul
		4. Tikish jarayonida xatoliklarga yo'l qo'ymaslik, namunaning chuqur nazoratidan chetda qolmaslik
		5. O'z zimmasidagi vazifalar (lekalani tekshirish, namuna nazorati va h.k.) bajarilishi sifati bo'yicha hisob beradi.
		6. Tayyor namuna sifatiga baho berishda va uni takomillashtirish bo'yicha takliflarni ishlab chiqishda mustaqil fikr yuritish
		7. Kundalik korrektirovka vazifalarida yetarlicha mustaqillikka egayu
		8. Mahsulotning tayyor holatdagi ko'rinishi va funktsionalligi uchun mas'ul
		9. Tayyor garderobda kamchiliklar saqlanib qolsa o'z vaqtida va to'g'ri tuzatishlar kiritilishini ta'minlashi, mahsulotning yuqori sifatini kafolatlashi zarur
C3.3	C3.01.3	Mehnat harakatlari:
		1. Chop etilgan matoni mashinadan olish

Tamomlash va xizmat	Tayyor mahsulotga dastlabki ishlov berish. Chop etilgan matoni mashinadan olib, uni quritish yoki pardozlash uchun yuborish; namunaviy kesimni olish	2. Quritish jarayoniga yuborish 3. Pardozlash jarayoniga tayyorlash 4. Namunaviy kesim olish 5. Saqlash uchun joylashtirish Ko'nikma: Tayyor mahsulotni ishlov berishga tayyorlash Quritish usullarini qo'llash Pardozlash jarayonini tushunish Namunadan sifat nazoratini o'tkazish Texnologik jarayonlarni muvofiqlashtirish Bilim: Tayyor mato ishlov berish texnologiyalari Quritish usullari Pardozlash texnologiyalari Namunaviy tekshiruv tamoyillari Tayyor mahsulot sifat talablari
	C3.02.3 Uskunani tozalash va parvarishlash. Bosma mashinasini va rakel (rakli)larni tozalash, bo'yash idishlarini yuvish, qismlarni yog'lash va umumiy profilaktika ishlari	Mehnat harakatlari: 1. Mashina qismlarini tozalash 2. Rakelni yuvish va tozalash 3. Bo'yash idishlarini yuvish 4. Mexanizmlarni moylash 5. Profilaktik tekshiruv o'tkazish Ko'nikma: Uskunani to'g'ri parvarishlash Tozalash vositalaridan foydalanish Moylash texnologiyasini qo'llash Texnik tekshiruv o'tkazish Nosozliklarning oldini olish Bilim: Uskuna parvarishlash qoidalari Tozalash texnologiyasi Moylash materiallari turlari Profilaktika ishlari tartibi Xavfsizlik texnikasi qoidalari
	Mas'uliyat va mustaqillik	1. Kolleksiyaning taqdim etish 2. O'z kolleksiyasini qanaqa uslubda namoyish qilish bo'yicha takliflar beradi va taqdimot matnini mustaqil tayyorlaydi 3. Kolleksiya taqdimotining samarali o'tishini ta'minlash 4. Brend imidjini saqlash

		5. Yangi hamkorlik g'oyalarini taklif qilishi, mijozlar bilan muloqotda shaxsan qatnashish 6. Biznes qarorlarida maslahatchi va ijrochi sifatida qatnashish 7. Brend va ishlab chiqarilayotgan mahsulotlar obro'siga ta'sir etuvchi ko'plab jarayonlarda ishtirok etib, o'z vazifalari doirasidagi ishlar uchun mas'ullik
Texnik va/yoki texnologik talab	1. Kompyuterda grafik ishlash dasturlaridan foydalanish ko'nikmasi (Adobe Illustrator, Photoshop, CorelDraw va CAD tizimlari). 2. Qo'lda eskiz va chizmalar chizish malakasi 3. Matolar va moddiy resurslar xususiyatlarini bilish (mato turlari, faktura, elastiklik, tuzilishi) 4. Kiyim konstruksiyasi va lekala chizish qoidalarini bilish 5. Tikuvchilik texnologiyasini tushunish (tikish turlari, texnologiya jarayoni, furnitura tanlash) 6. Texnik hujjatlarni tuzish va ulardan foydalanish ko'nikmasi 7. Chizmalar va spetsifikatsiyalarga asoslangan ishlarni tashkil etish (namunalar tikish, tekshirish, tuzatish) 8. Kolleksiya uchun mudbord va vizual taqdimot materiallari tayyorlash texnikasi 9. Kolleksiya bo'yicha prezentatsiya va reklamaviy mahsulotlar tayyorlash (buklet, katalog, lookbook) 10. Maxsus maneken va modellar bilan ishlash ko'nikmasi 11. Material tanlash jarayonida moda tendensiyalari va mavsumiy talablarni hisobga olish 12. Matoning tikuvga yaroqliligi, shovqinsizligi, yuvilish va ishlatishdagi xususiyatlarini baholash 13. Lekala chizish va namunalar tayyorlash jarayonida texnolog va konstruktorlar bilan hamkorlik qilish 14. Namunani baholash va tuzatishlar kiritishda texnologik muammolarni aniqlash va bartaraf etish 15. Kolleksiya ishlab chiqarish davomida materiallarni tejovchan foydalanish prinsiplariga rioya qilish 16. Maxsus uskunalar va asbob-uskunalaridan xavfsiz foydalanish ko'nikmasi (tikuv mashinalari, qaychi, tuzatuvchi qurilmalar) 17. Ergonomik ish joyini tashkil qilish va jismoniy xavfsizlikka rioya qilish 18. Sifat nazorati standartlari va mahsulotni baholash mezonlarini bilish 19. Maxalliy va xalqaro mehnat gigiyenasi hamda xavfsizlik standartlariga rioya qilish 20. Prototip ishlab chiqarishda zamonaviy innovatsion texnologiyalardan foydalanish (3D modelyatsiya, raqamli chizma, avtomatlashtirilgan kesish dasturlari)	

V. Kasbiy standartning texnik ma'lumotlari
5.1. Kasbiy standartni ishlab chiqishda ishtirok etgan tashkilot
(korxona)lar to'g'risida ma'lumot

№	Ishlab chiquvchilar to'g'risida ma'lumot	
	Ish joyi va lavozimi	F.I.O
1	"O'zto'qimachilik sanoat" uyushmasi bosh mutaxassisi	M.M Abduraximova
2	"O'zto'qimachilik sanoat" uyushmasi bosh mutaxassisi	Z.A.Osamov
3	Toshkent to'qimachilik va yengil sanoat instituti bosh mutaxassisi	Sh.Mamatmurodov
4	"O'zto'qimachilik sanoat" uyushmasi Personalni tayyorlash muassasasi o'quv uslubiy bo'limi boshlig'i	Sh.Sh.Ibragimov
5	"O'zto'qimachilik sanoat" uyushmasi Malaka bilimini baholash bo'limi bosh mutaxassisi	R.I.Xalikov
6	"O'zto'qimachilik sanoat" uyushmasi Xodimlar bilan ishlash bo'limi yetakchi mutaxassisi	M.T.Xaydarova